

ABSTRACT

Titel: Hur mycket Sverigedemokrati tål skolan? - En enkätundersökning om Sverigedemokraternas plats i samhällskunskapsundervisning

Författare: Maria Wiberg

Kurs: Examensarbete

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: VT 14

Handledare: Göran Brante

Bakgrund: Europa är i förändring, intolerans och främlingsfientlighet får allt starkare fäste. I Sverige finns ett främlingsfientligt parti representerat i riksdagen, Sverigedemokraterna (SD). Samtidigt ska svensk skola enligt värdegrunden motverka främlingsfientlighet och intolerans. I ämnet samhällskunskap ska elever utveckla kunskaper om demokratiska system och därigenom politiska partier så som SD. Syftet med studien var att undersöka om lärare i samhällskunskap upplever SD som problematiskt att undervisa om med hänsyn till mål om bl.a. saktighet och allsidighet, uppmuntrande av personliga ställningstaganden, bemötande av främlingsfientlighet och intolerans samt främjande av kulturell mångfald.

Metod: För att undersöka om / hur problematisk lärare ansåg undervisningen om SD vara i relation till värdegrunden genomfördes en enkätundersökning, som skickades till alla verksamma gymnasielärare i en stor stad i södra Sverige. Totalurvalet utgjordes av 61 personer, varav 19 besvarade enkäten och 26 öppnade den. Enkäten utformades med 10 citat ur skolans värdegrund och respondenterna fick uppskatta problematiken från ”inte alls” till ”mycket”, med ett ”varken eller” svar i mitten. I enkäten användes samma frågor även om Vänsterpartiet för att möjliggöra en jämförelse. Bakomliggande variabler hos deltagarna som kontrollerades för var: kön, ålder, arbetslivserfarenhet, lärarlegitimation, program, uppdrag, ämne, trivsel med yrkesval och arbetsplats, samt ideologisk sympati och övertygelse. Materialet analyserades med korrelationer.

Resultat: Majoriteten av lärarna i studien upplevde inte SD som problematiskt att undervisa om i relation till valda citat ur skolans värdegrund. De som upplevde SD som problematiska att undervisa om skilde sig från övriga respondenter genom att 1) de ansåg SD tillhöra någon/ flera av ideologierna rasism, fascism eller nazism, 2) de ansåg att fostransuppdraget var lika viktigt som eller oskiljbart från kunskapsuppdraget 3) de ansåg det vara oförenligt att vara lärare och aktiv medlem i SD.

Sökord: Intolerans, demokrati, värdegrund, fostransuppdrag, samhällskunskap, Sverigedemokraterna, lärarroll, partiundervisning.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR DIDAKTIK OCH PEDAGOGISK PROFESSION

Hur mycket Sverigedemokrati tål skolan?

En enkätundersökning om Sverigedemokraternas plats i samhällskunskapsundervisning

Examensarbete KPU
Författare: Maria Wiberg
Handledare: Göran Brante
VT14

Innehållsförteckning

	Sida
Inledning	1
Syfte	4
Frågeställningar	4
Bakgrund och teoretiska perspektiv	5
Sverigedemokraterna	5
<i>Sverigedemokraternas historia</i>	5
<i>Sverigedemokraternas principprogram 2011</i>	6
<i>Mångkultur, invandring och assimilering</i>	6
<i>Religionen</i>	8
<i>Familjen</i>	8
<i>Internationella relation</i>	8
<i>Sverigedemokraterna och media</i>	8
Tolerans	9
Invandring och mångkultur	9
Skolans värdegrund	10
<i>Mänskliga rättigheter och demokratiska värden</i>	10
<i>Främlingsfientlighet och intolerans</i>	10
<i>Svenskhet</i>	11
<i>Saklighet</i>	11
Demokrati och värdegrundsarbete i skolan	11
Läraryroll	13
<i>Vad är det att vara lärare?</i>	13
<i>Kan vem som helst vara lärare?</i>	13
<i>Lärarnas arbetssituation idag</i>	14
Metod	15
Utformande av enkäten	15
<i>Variabler</i>	16
Urval	16
Etiska överväganden	17
Normativitet	18
Resultat	19
Bakomliggande variabler	19
Problemupplevelse	19
<i>Vänsterpartiet</i>	21
Index	22
Korrelationer	22
<i>Sverigedemokraternas ideologi</i>	23
<i>Kunskap om Sverigedemokraterna</i>	24
<i>Lärarnas ideologi</i>	24
<i>Andra bakomliggande faktorer hos lärarna</i>	24

Respondenternas ideologiska kategorisering av SD	25
Sverigedemokrat och lärare?	25
Kvalitativa svar	26
Sammanfattning	27
Diskussion	28
Samhällskunskap	28
Samhället	28
Framtiden	30
Referenser	32
Bilagor	

Tabellförteckning

Sida

Tabell 1 Svansfrekvens i antal och (procent)	16
Tabell 2 Fördelning av för studien relevanta bakomliggande variabler	19
Tabell 3 Utsträckning lärare anser SD vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. saklighet	20
Tabell 4 Utsträckning lärare anser SD vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. svensk kultur	21
Tabell 5 Utsträckning lärare anser Vänsterpartiet vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. saklighet	21
Tabell 6 Utsträckning lärare anser V vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. svensk kultur	22
Tabell 7 Korrelationskoefficient (r) för lärares ideologiska kategorisering av SD och hur problematiska de upplevs	23
Tabell 8 Korrelationskoefficient (r) för bakomliggande variabler och index för inställning till SD	25
Tabell 9 Att vara sverigedemokrat och lärare	26
Tabell 10 Korrelationskoefficient (r) för om det är förenligt att vara medlem i SD och lärare relaterat till index & SD:s ideologi	26

Inledning

”Skolan rasar” rubriksattes flera artiklar i december förra året (Augustin, 2013, 3 december; Guillou, 2013, 15 december). Många har tankar om vad skolan är och bör vara, de allra flesta har varit en del av skolan och är fortfarande det på olika sätt. Dagens debatt om svensk skola centreras inte sällan kring påståenden om hur resultaten drastiskt försämrats. Utbildningsminister Jan Björklund håller med om beskrivningen av en delvis havererad svensk skola (Avdic, 2010). Det refereras till internationella jämförelser så som de senaste PISA-undersökningarna, där svenska elever presterade sämre än OECD-genomsnittet i läsförståelse, naturkunskap, matematik och problemlösning (OECD, 2012). Skolan antas behöva nya verktyg för att klara av kunskapsuppdraget. Men den heta debatten handlar inte bara om kunskapsuppdraget, för hur ska det gå för demokratin om medborgarna saknar kunskap? De heta debatterna kan därmed också härledas till skolans andra och lika viktiga uppdrag - fostransuppdraget (Lundahl, 2010). För att förtydliga skolans organisation delas skolans uppdrag binärt upp i kunskaps- och fostransuppdrag. Uppdragen betonas olika mycket beroende av samhällsklimat och politik (Jarl & Rönnberg, 2010).

I fostransuppdraget inkluderas bl.a. skolans värdegrund och läroplan som ska förmedlas av all skolpersonal. Värdegrunden har historiskt formulerats olika och kan tolkas på flera sätt (Jarl & Rönnberg, 2010) och ska kanske ses som flera - *värdegrunderna* (Skolverket, 1999). Jarl och Rönnberg (2010) antar att de många uppdrag som står i värdegrunden ger upphov till flera tolkningar och bör ses som något eftersträvansvärt ideal snarare än något realistiskt. Under olika perioder betonas kunskapsuppdraget och fostransuppdraget olika mycket. En samhällstendens idag är ett ökat fokus på kunskapsuppdraget, som sker på bekostad av fostransuppdraget enligt Jarl och Rönnberg (2010). Dessutom menar Jarl och Rönnberg (2010) att de fokus som idag riktas mot fostransuppdraget är problematiskt, eftersom de anser att det har utgångspunkt i disciplin och ordning på bekostad av demokratiska värden.

Demokratiska värden förväntas vara väl förankrade i demokratiska samhällen och de flesta länder i Europa är demokratiska i olika grad enligt Freedomhouse (2013). Men vi kan idag se ett Europa i förändring. Intoleranta krafter växer sig starkare och i flera europeiska länder finns nazistiska och ultranationalistiska åsikter representerade i parlament (Widfeldt, 2010). Sverige har länge varit skonat från stora ultranationalistiska rörelser men nu ökar även mobiliseringen här. Det finns tendenser till att rasideologiska rörelser är lika aktiva i dagens Sverige som på 30-talet (Expo,

2013). Samtidigt som denna tendens har uppenbarats står skolans värdegrund i skarp kontrast till de åsikter som dessa ideologier har. Skolans mål är bl.a. att stärka förmågan hos eleverna att leva och förstå positiva värden i ett mångkulturellt samhälle. Dessutom ska värden som vilar på solidaritet mellan människor, tolerans och alla människor lika värde förmedlas och motsatsen ska bestridas (Skolverket, 2011). Jansson och Mattsson skriver (2014, 21 Mars) att den växande intoleransen är ett misslyckande från skolans sida. Att lärare idag har för lite kunskap om hur intolerans ska bemötas och att demokratifrågor inkluderas för lite i undervisningen.

Jarl och Rönnberg (2010) antar att lärare kan påverka elevers åsikter. Enligt teorin om *hard* och *soft power* påverkas eleverna mer genom *soft power*. Genom olika relationer och speciella positioner kan läraren få elever att omfamna de åsikter som läraren har (*soft power*). Medan det genom belöning och bestraffning förväntas vara svårt att fundamentalt påverka någons åsikter, s.k. *hard power* (Strömbäck, 2009). Det finns ingen bestämd relation, position eller lärarroll som lärare måste inta. Eventuellt kan den ökade dokumentationen av elever idag ställa högre krav på kommunikation och där i utgöra en möjligt större maktrelation. Rinne (2011) antar att lärarens närhet till eleven skapar förutsättning för utövande av *soft power*. Genom *soft power* kan läraren upprätthålla en auktoritet som ger sken av något motsatt och påverka elevens uppfattningar (Rinne, 2011).

När klassrumsdörren stängs har lärare oftast mycket frihet och makt relativt eleverna (Hasenfeld, 1983). Läraren kan välja innehåll samt hur och när det framställs. Beroende av olika ordval väcks olika associationer hos eleverna (Strömbäck, 2009). Olika värden förmedlas hela tiden, genom att uttrycka kunskaper om så väl naturen som samhället ingår värden och normer som kan påverka elevernas världsbild (Jarl & Rönnberg, 2010). Även Skolinspektionen tar fasta på att "Lärarnas kunskaper, värderingar liksom deras förmåga att hantera uppdraget kan i längden antas påverka enskilda elevers uppfattning om demokrati och medinflytande" (Skolinspektionen, 2012, s. 12). Inom ämnet samhällskunskap ska elever ges möjlighet att utveckla kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter, olika samhällsfrågor, samhällsorganisation samt utgå från olika perspektiv och tolkningar. Genom ämnet samhällskunskap ska eleverna tillägna sig kunskaper om det demokratiska system som de själva är en del av, vilket utgör en grund i deras förberedelse inför ett liv som medborgare i det svenska samhället (Skolverket, 2011). Alla dessa aspekter innehåller på ett eller annat sätt värden.

Eftersom att skolan ska förmedla värden till de framtida samhällsmedborgarna har naturligt riksdagspartierna åsikter om vilka värden och tillvägagångssätt som är lämpliga, att ha mandat i skolfrågan ses ofta som prestigefyllt och fördelaktigt (Jarl & Rönnberg, 2010). I den svenska demokratimodellen tilldelas parlamentariskt inflytande genom folklig opinion, oberoende av partiernas politiska agendor. År 2010 blev Sverigedemokraterna (SD) ett åttonde riksdagsparti. SD:s riksdagsmandat kan ses som ett uttryck för att demokratin, i bemärkelsen medborgarnas rösträtt, faktiskt fungerar när nya krafter kan tilldelas parlamentarisk makt. Samtidigt ser vissa SD:s riksdagsmandat som ett bakslag i demokratin eftersom demokratiska värden, så som mänskliga rättigheter, ska begränsas för vissa enligt SD (Bengtsson, 2008).

I och med att SD fick riksdagsmandat år 2010 blir det ett riksdagsparti som lärare i samhällskunskap ska inkludera i sin undervisning om hur Sverige fungerar. Eftersom SD är ett ungt parti, relativt flera andra riksdagspartier, är det möjligt att spekulera kring vilken kunskap lärare i samhällskunskap besitter om SD och hur de integreras i en annars relativt homogen blockpolitik (Hellström, 2010). SD är ett parti som fått stort medialt utrymme (Sandberg & Demker, 2013). Det tvistas om eller i vilken utsträckning SD är ett demokratiskt parti och argumentationerna ser olika ut beroende på vilken definitionen av demokrati som används. Det är möjligt att det inte handlar om i vilken utsträckning SD omfattar demokratiska värden, utan att partiet kan antas ha både demokratiska och extrema åsikter. Den motstridighet som därmed uppenbaras kan vara en grund till ambivalens och utgöra problem i bemötandet av dem menar Hellström (2010). Med bakgrund av denna eventuella ambivalens inom SD är det möjligt att lärare kan ha olika uppfattningar om hur partiet ska och kan framställas i undervisningen.

SD har sedan valet år 1991 funnits representerade i svenska kommuner. Partiet bildades år 1988 ur den splittring som drabbade organisationen Bevara Sverige Svenskt (BSS). SD har sedan dess varit ett splittrat parti i olika grad, där en del av partiet velat se en mer demokratisk utveckling medan en annan del strävat åt ett mer högerextremt håll. *Sverigedemokraterna* blev namnet eftersom de ville förmedla att partiet var demokratiskt och de har på senare tid arbetat med att bli s.k. ”rumsrena”. De har sagt sig ha en nolltolerans mot rasism och har uteslutit några medlemmar (Widfeldt, 2010).

Skolan ska förmedla bestämda värden som konkretiserats i skolans värdegrund och SD omfattar flera åsikter som skiljer sig ifrån flera av dessa värden. Är detta politiska parti oproblematiskt att undervisa om när värdegrunden samtidigt ska förmedlas?

Syfte

SD är enligt Granskningsnämnden för radio och TV (2013) ett främlingsfientligt parti.

Främlingsfientlighet kan definieras som ”avståndstagande från eller fientlighet mot främlingar” (Nationalencyklopedin, 2014a). Vad en främling är eller vem som är främling är inte klart definierat. Men oavsett vem som kategoriseras som främling står det i skolans värdegrund att ”Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.” (Skolverket, 2011, s. 5). Anser lärare i samhällskunskap att undervisningen om SD utgör något problem med hänvisning till detta citat och andra mål i skolans värdegrund?

Syftet med studien är att undersöka om lärare i samhällskunskap anser det vara problematiskt att undervisa om SD med hänsyn till skolans värdegrund. Nedan konkretiseras frågeställningar tillhörande syftet.

Frågeställningar

- Anser lärare i samhällskunskap att det är problematiskt att undervisa om SD med hänvisning till krav i värdegrunden om...
 - saklig och allsidig undervisning?
 - uppmuntrande av personliga ställningstaganden?
 - bemötandet av främlingsfientlighet och intolerans?
 - positiv inställning till kulturell mångfald?
-
- Anser lärare i samhällskunskap att en lärare kan vara aktiv medlem i SD?

Bakgrund och teoretiska perspektiv

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas historia

SD pratar sällan om sin historiska bakgrund som något positivt eller som något av betydelse för partiet idag. Partiet bildades 6 februari år 1988 med medlemmar från bl.a. Nordiska rikspartiet, Sverigepartiet och ur organisationen BSS. BSS var en aktivistgrupp som hade mål om att endast invandring från etniskt och kulturellt närbesläktade länder skulle vara möjligt och inga andra ”utlänningar” skulle få vistas i Sverige längre än tre år. BSS propagerade också för att Sverige skulle återta undertecknandet av FN:s flyktingkonvention, adoption av utländska barn skulle förbjudas och abortpolitiken skulle bli restriktivare (Larsson & Ekman, 2001). År 1989 valde SD sin första partistyrelse, där valdes en tidigare frivillig SS-soldat in och andra med nazistisk koppling (Jakobsson, 2009). Trots att SD har flera relationer till nazism kan partiet inte anses grundas i en nazistisk ideologi (Larsson & Ekman, 2001). Men SD har i sina tidigare partiprogram intagit mer radikala positioner än idag. I tidigare partiprogram uttryckte SD bl.a. att de ville skicka tillbaka människor som invandrat efter år 1970, förbjuda adoption från utomeuropeiska länder, återinföra dödsstraff och att partiet motsatte sig belysande av homosexualitet som positivt (Gerle, 2010). Återkommande i SD:s retorik har varit framställningen av svenskar som diskriminerade (Larsson & Ekman, 2001).

Under 1990-talet försökte också SD att knyta kontakter med europeiska partier som var lika dem, så som Front National i Frankrike. År 1995 bytte partiet partiledare från Anders Klarström till den avhoppade centerpartisten Mikael Jansson. Jansson hade till uppgift att ”städa upp” i partiet, för att tydliggöra att SD inte var nazistiskt och bestod av skinnskallar med ett brottsregister (Mattsson, 2010). Andelen medlemmar som dömts för brott minskade från att år 1988 varit 30 procent till att år 1998 utgöra 12 procent, varav de brott som hade samband med nazism minskade från 38,5 procent till 16 procent. Partistyrelsen har dock aldrig varit speciellt brottsbelastad, siffran var 0,4 procent både år 1988 och 1998 (Larsson & Ekman, 2001).

År 1999 valde SD att slopa krav på att de som invandrat till Sverige efter år 1970 skulle utvisas, vilket kan varit en del i partiets ”liberalisering” och väg mot parlamentarisk makt (Larsson &

Ekman, 2001). Under mitten av 2000-talet växte splittringar inom SD. Jimmie Åkesson och de som stöttade honom var kritiska till Janssons sätt att hantera partiet (Mattsson, 2010). År 2005 valdes Åkesson till ny partiledare och bytte tidigt ut partiets symbol, från en brinnande flamma till en blåsippa. Åkesson tonade också ner den främlingsfientliga profileringen i hög grad. Partiet hade stora framgångar redan år 2006 och fick 2,9 procent av rösterna i riksdagsvalet. År 2010 blev en än större succé för SD när de fick 5,7 procent av rösterna och därmed 20 mandat i riksdagen. Sedan år 2010 är partiet representerade i 246 av 290 kommuner (Stiernstedt, 2011, 26 april).

SD har lyckats mobilisera väljare från såväl traditionell höger som vänster. Deras väljarbas har framförallt några saker gemensamt. Sympatisörerna är radikal i sina åsikter om invandring, integration och mångkultur. I väljarbasen finns en överrepresentation av medelålders gifta män (Hellström, 2010).

Sverigedemokraternas principprogram 2011

I denna del vill jag belysa några citat ur SD:s partiprogram, som partiet döpt till principprogram. SD definierar sig själva som socialkonservativa med tydlig nationalistisk förankring och med fokus på kärnfamiljen som en viktig samhällsbärare (Sverigedemokraterna, 2011).

Mångkultur, invandring och assimilering

SD motsätter sig starkt idén om ett mångkulturellt samhälle: ”Sverigedemokraternas syn på kulturen och dess betydelse för samhällets och nationens fortlevnad medför naturligtvis att vi blir starka motståndare till mångkulturalismen som politisk idé och samhällssystem.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 21). Invandrade ska enligt SD assimileras till den svenska kulturen. Assimilation hänvisar till den process när minoriteter anpassar sig till majoritetskulturer och därigenom överger sin egen kultur (Nationalencyklopedin, 2014b). SD anser att olika kulturer har olika stor möjlighet att assimileras till den svenska kulturen, nordiska länder och andra europeiska länder anses vara mer närbesläktade med svensk kultur och antas därför lättare kunna assimileras (Sverigedemokraterna, 2011). En motivering till att assimilering ska ha företräde framför integrering menar SD är att människor lättare känner empati med och är beredda att visa solidaritet med människor som de själva liknar i många avseenden, ”Av detta drar vi slutsatsen att en stark nationell identitet och ett minimum av språkliga, kulturella och religiösa skillnader har en gynnsam effekt på

sammanhållningen, tryggheten och stabiliteten inom ett samhälle.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 8).

SD vill inte benämna sig som ett rasistiskt parti och poängterar därför att ”Sverigedemokraternas nationalism är öppen och ickerasistisk. Eftersom vi definierar nationen i termer av kultur, språk, identitet och lojalitet, och inte i termer av historisk nationstillhörighet eller genetisk gruppstillhörighet, så är vår nationella gemenskap öppen även för människor med bakgrund i andra nationer.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 13). Öppenheten föranleder vidare frågor om *hur* en person kan bli svensk, SD anser att ”Medlem av den svenska nationen kan man enligt vår uppfattning bli genom att antingen födas in i den eller genom att senare i livet aktivt välja att uppgå i den.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 15). SD poängterar vikten av en hierarkiskt ordnad nationell identitet; ”Som assimilerad till den svenska nationen räknar vi den med icke-svensk bakgrund som talar flytande svenska, uppfattar sig själv som svensk, lever i enlighet med den svenska kulturen, ser den svenska historien som sin egen och känner större lojalitet med den svenska nationen än med någon annan nation.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 15).

Sverigedemokraternas antar att människor har olika biologiska förutsättningar; ”Det finns dock också en nedärvd essens hos varje människa som man inte kan undertrycka i hur hög utsträckning som helst utan att det får konsekvenser” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 8). Den mänskliga essensen är något som förväntas skilja oss människor åt. Kultur är en annan skiljelinje mellan människor och SD har valt att definiera kultur som ”I sin allra vidaste mening skulle den svenska kulturen kunna definieras som summan av allt som någonsin tänkts, skrivits, sagts, skapats eller gjorts av personer som tillhör den svenska nationen.” (Sverigedemokraterna, 2014, s. 19). Partiet väljer att hierarkiskt ordna kulturer: ”Det är uppenbart så att vissa kulturer är bättre än andra på att slå vakt om grundläggande mänskliga rättigheter, skapa demokrati och materiellt välstånd, god sjukvård, hög utbildningsnivå och likhet inför lagen.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 20).

Partiets kanske största skiljelinje från resterande riksdagspartier är deras starkt negativa inställning till invandring; ”Trots att det inte saknas exempel på enskilda individer som på ett positivt sätt anpassat sig och bidragit till det svenska samhället under senare tid, så är ändå den sammanlagda nettoeffekten av massinvandringen från avlägsna länder starkt negativt, såväl ekonomiskt som socialt.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 23).

Religionen

SD beskriver sig som ett icke-konfessionellt parti och erkänner religionsfrihet som viktigt i en demokrati, samtidigt poängterar partiet att ”När det kommer till utövandet av religionen måste det dock finnas tydliga begränsningar.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 27). SD finner tydliga kopplingar mellan svensk kultur och kristendom, varvid den kristna traditionen bör bevaras och att det naturligt bör ligga i den svenska befolkningens intresse. I principprogrammet framgår att islam anses vara problematiskt; ”Islamismens inflytande på det svenska samhället bör därför i största möjliga utsträckning motverkas och invandringen från muslimska länder med starka inslag av fundamentalism bör vara mycket starkt begränsad.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 27).

Familjen

Som inledande nämnts anser SD familjen utgöra en viktig samhällsfunktion och sätter stor tilltro till den heteronormativa kärnfamiljen; ”Det är Sverigedemokraternas övertygelse att kärnfamiljen är den samlevnadsform som har bäst grundförutsättningar att ge barnen en stabil och trygg uppväxtmiljö” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 24). Dessutom antar SD att stora delar av kvinnliga och manliga könsroller är nedärvda, kompletterar varandra och att förändring av dessa inte bör uppmuntras (Sverigedemokraterna, 2011).

Internationella relationer

SD motsätter sig allt överstatligt samarbete. Partiet är villiga till global samverkan i frågor som berör klimat, väpnade konflikter och internationellt organiserad brottslighet. Partiet anser dessutom att ”Internationellt samarbete är också viktigt för bevarandet av den kulturella mångfalden i världen.” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 43).

Sverigedemokraterna och media

Det är en spänd relation mellan media och SD. Partiet anklagar inte sällan journalister, och andra politiker, för att ljuga eller förvanska sanning om t.ex. invandring (Jakobsson, 2009). Rapporteringen om Sverigedemokraterna i media menar Hellström (2010) har haft en underliggande ton om gott och ont, rätt och fel, snarare än blockpolitik som höger och vänster. Personliga och kollektiva uppfattningar om gott och ont både formar och formas av den offentliga debatten. Många gånger har bilden av det toleranta landet Sverige raserats. Media målar ofta upp en

bild av ett land med växande motstånd till utomeuropeisk invandring och där integrationspolitiken har havererat. Den forskning som kan falsifiera mediabilden får sällan genomslag i stora medier menar Hellstöm (2010).

Tolerans

Intolerans är en variabel som undersöks i denna studie, vilket förutsätter att det finns tolerans också. Därmed definieras i denna undersökning tolerans utifrån Waltzer (1998, s. 26) som hävdar att toleranta personer ”ger utrymme åt människor vilkas föreställningar de inte omfattar, vilkas seder de avböjer att ta efter; de samexisterar med en annanhet som, hur starkt de än godtar dess närvaro i världen, ändå skiljer sig från det som de känner till, som är främmande och egendomlig”. Med denna definition är det möjligt att tolka lärares uppdrag, om att t.ex. uppmuntra att skilda uppfattningar hos eleverna förs fram (Skolverket, 2011), som ett uppdrag kantat av tolerans.

Invandring och mångkultur

Vem som utgör en främling kan vara en fråga att diskutera, men begreppet främlingsfientlighet sammankopplas ofta med invandring och attityden till denna. Som i inledningen nämnt kan vi se ett Europa formas där ultranationalistiska och nazistiska organisationer växer, där några nazistiska partier röstats in i parlament (Widfeldt, 2010). I Sverige har mobiliseringen av organisationer med vitmakt-ideologier inte varit så här stor sedan 30-talet (Expo, 2013). Enligt SOM-institutet är intresset för invandring och migrationsfrågor stort både genom mediautrymmet och det ökade fokus som riktats mot SD:s politik. SOM-institutet visade att motståndet mot invandringen avtog under år 2011 men ökade igen under år 2012. Rapporten visar samtidigt att det finns fortsatt långsiktigt rättighetsbaserat stöd för flyktingmottagning, anhöriginvandring är ett exempel på ett skäl som fler anser vara viktigt idag. Även om flykting och invandringsmotståndet ökat finns också sammantaget ett ökat stöd för att ta emot invandrare och flyktingar sedan år 1997. I rapporten poängteras därför att det sannolikt inte finns stöd för påståenden om att det skett drastiska förändringar i attityder kring invandring och flyktingmottagande. Samtidigt har det sedan två decennier tillbaka funnits en trend till ökad negativ inställning. Sverige är fortfarande ett ”tolerant” land i jämförelse med många andra europeiska länder (Sandberg & Demker, 2013). En jämförelse är dock aldrig inte en kvalitetsrapport (Pettersson, 2010).

Skolans värdegrund

SD anser familjen utgöra den största normativa bäraren, men erkänner skolans roll som förmedlare av värden när det gäller demokrati, människors unika egenvärde samt svensk kultur

(Sverigedemokraterna, 2011). I lärares fostransuppdrag finns de inslag som SD önskar men också mer. Svensk skola har en omfattande värdegrund som ska främjas av all skolpersonal.

Värdegrunden kan problematiseras, innehålla motstridigheter och vara ouppnåelig men samtidigt tydlig (Jarl & Rönnborg, 2010). De värden som poängteras på flest ställen berör demokratiska värden och mänskliga rättigheter. Vad demokratiska värden är kan möjligen tolkas olika. SD:s definition av demokrati ”vilar på principerna om att beslut skall fattas enligt majoritetsprincipen, att likhet inför lagen och allmän och lika rösträtt för medborgare skall råda, att yttrandefrihet, tryckfrihet, mötesfrihet, föreningsfrihet och rättstrygghet är helt nödvändiga inslag för att medborgarna skall kunna och våga informera sig, engagera sig och fullt ut utnyttja sin rösträtt i fria och hemliga val” (Sverigedemokraterna, 2011, s. 5-6). I skolans värdegrund och läroplan framkommer en vidare definition av demokratiska värden och några av dem presenteras nedan.

Mänskliga rättigheter och demokratiska värden

Att alla människor är lika mycket värda, jämställdhet mellan könen och solidaritet mellan människor utgör några av de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla. Skolan har som mål att alla elever ska kunna leva sig in i andra människors livssituation och handla utefter en vilja att göra gott (Skolverket, 2011). Alla som arbetar i skolan ska verka för att elever ska vilja visa solidaritet med utsatta grupper ”både inom och utanför vårt land” (Skolverket, 2011, s. 12).

Främlingsfientlighet och intolerans

Främlingsfientlighet och intolerans ska bemötas av skolan med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Det är också formulerat varför främlingsfientlighet ska motverkas, eftersom ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.” (Skolverket, 2011, s. 5). Alla inom skolan ska ta ansvar för att stärka förmågan att se positiva värden av kulturell mångfald. Skolans mål är också att alla elever ska kunna samspela med andra människor genom respekt för olikheter (Skolverket, 2011). Skolan ska också verka för att ”främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse” (Skolverket, 2011, s. 5).

Det blir tydligt genom värdegrunden att skolan ska erkänna den globalisering som vi är en del av, bl.a. genom att skolan ska bidra till identitetsskapande som relateras till mer än den svenska hos elever. Skolan ska bidra till att eleverna också utvecklar nordisk, europeisk och global identitet. Ett internationellt perspektiv ska anläggas på allt arbete i skolan och det ska bidra till att utveckla förståelsen för den kulturella mångfalden i Sverige (Skolverket, 2011).

Svenskhet

I skolans värdegrund står klart att vi alla lever i *en* värld och förväntas vara internationella. Samtidigt står att skolan ska befästa förtroendet med svensk kultur, historia och kunskap i det svenska språket genom flera av skolans ämnen. Skolans ska också förmedla de värden som överensstämmer med västerländsk humanism (Skolverket, 2011). Dessutom ska skolan precis som SD (Sverigedemokraterna, 2011) vara icke-konfessionell men gestalta och förmedla de värden som stämmer överens med kristen etik (Skolverket, 2011). Detta är eventuellt exempel på de motstridigheter som finns i skolans värdegrund. Det är delvis en konsekvens av kompromisser när flera politiska ideologier vill påverka hur medborgare ska formas.

Saklighet

Genom skolans värdegrund är det tydligt att flera olika värden ska förmedlas, gestaltas och bestridas. Samtidigt ska undervisningen vara saklig och allsidig och ”När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem det är som står för dem.” (Skolverket, 2011, s. 6). De flesta är medvetna om att någonting aldrig kan framställas objektivt men det kan framställas sakligt. Dessutom ska skolan uppmuntra eleverna till att ta personliga ställningstaganden och vara öppna för skilda uppfattningar (Skolverket, 2011).

Demokrati och värdegrundsarbete i skolan

Skolinspektionen granskar hur väl skolor uppfyller nationella mål och riktlinjer för svensk skola. Skolinspektionen (2012) menar att demokratiuppdraget inte är förhandlingsbart eller kan tas för givet, speciellt inte i en tid där odemokratiska krafter gör Europa allt oroligare. Elever i svensk skola har uppvisat goda demokratiska kompetenser i vissa sammanhang, samtidigt som andra studier visar en motsatt trend (Skolinspektionen, 2012).

Skolinspektionen (2012) fastslår att demokratiarbetet inte sker likvärdigt i Sverige. Skolor ska enligt skollag och läroplan ge eleverna möjlighet att tillägna sig kunskaper för att på ett fullvärdigt

sätt kunna delta i ett demokratisk samhällsliv. Skolinspektionen konkretiserar denna kompetens genom tre punkter. Den första punkter handlar om ”De grundläggande demokratiska värderingar [original kursivering] som det svenska samhället enligt lagstiftningen vilar på, däribland tolerans, jämlikhet, solidaritet, respekt för mänskliga rättigheter och olikheter samt för vår gemensamma miljö” (Skolinspektionen, 2012, s. 12). Denna punkt är tydligaste konkretiserad i skolans värdegrund. Den andra punkten berör ”Nödvändiga teoretiska kunskaper [original kursivering] som behövs för att aktivt kunna delta i samhällslivet, däribland kunskap om politik, samhälle och hur demokratin fungerar” (Skolinspektionen, 2012, s. 12). Den andra punkten har många beröringspunkter med uppdrag inom samhällskunskap, men ska för den delen inte enbart inrymmas i ämnet samhällskunskap eller de samhällsorienterande ämnena. Den sista punkten handlar om ”Praktiska färdigheter och förmågor [original kursivering] som behövs för att leva och verka i ett demokratiskt samhälle, exempelvis läs- och skrivförmåga, grundläggande matematiska färdigheter, kommunikationsförmåga, informationssökningskompetens och kritiskt tänkande” (Skolinspektionen, 2012, s. 12). Det finns ingenting som tyder på att skolinspektionen önskar ordna punkterna hierarkiskt, därmed antas att de är lika viktiga.

I enlighet med Jarl och Rönnberg (2010) upplever också skolinspektionen spridda mål samt att tolkningar och fokus skiljer sig väsentligt skolor emellan. Skolinspektionen (2012) ansåg genom sin rapport se en tredelad uppdelning av skolornas verksamhet; kunskap, förebyggande värdegrundsarbete och demokratisk medborgarfostran. Skolinspektionen (2012) anser att demokratiuppdraget inte integreras i kunskapsuppdraget tillräckligt, elevernas övning i kritiskt tänkande är en bristande aspekt. Brister i kritiska förhållningssätt berör såväl undervisning, lärare och rektorer. I rapporten antas att förbättringar ställer stora krav på lärares förmåga till och insikt om demokratiska förhållningssätt. Skolinspektionen (2012) förordar ett mer öppet och tillåtande diskussionsklimat, där elever ges möjlighet att motivera sina ståndpunkter.

En övervägande majoritet av de skolor som Skolinspektionen granskat uppvisar inte koherens i tolkningar av vad värdegrundsarbete innebär. Det är lärarens egen tolkning som har störst påverkan på utfallet och det blir därför inte likvärdigt över landet. Skolinspektionen vill poängtera att det inte handlar om att göra exakt lika utan att ha en generellt överensstämmande tolkning av uppdraget. Ett kritiskt förhållningssätt är nära sammankopplat med hur väl uppdraget tolkas, att ha ett gemensamt förhållningssätt utan kritiskt reflektion antas kunna ge motsatt effekt (Skolinspektionen, 2012).

Läraryrollen

Det är relevant att begrunda vad en lärare egentligen är. I läroplanen framgår att en lärare ska vara mycket och det är möjligt att läraryrollen också kan beskrivas som en utopi likt värdegrunden. I skolans läroplan finns en rad punkter som lärare ska göra, de rör både elevernas självförtroende, kunskapsutveckling och normer i värdegrunden (Skolverket, 2011). Lärare ska bl.a. ”klargöra det svenska samhällets grundläggande demokratiska värden och de mänskliga rättigheterna” (Skolverket, 2011, s. 12).

Vad är det att vara lärare?

Att vara lärare innebär många möten med människor, där relationer förblir olika långvariga och olika djupa. Det finns som ovan nämnt flera delar som ska inkluderas i lärarens uppgifter enligt läroplanen (Skolverket, 2011). Men frågan är om läraryrket kanske också ställer andra krav och antaganden om vad läraryrollen innebär. Hasenfelts (1983) beskriver vissa yrken inom *Human Service Organisations* (HSO), där läraryrket är ett av många, som moraliska. HSO:s är arbeten med människor, som förändrar människor och som har en moralisk underton i de beslut som fattas om de som nyttjar tjänsten. Det finns en maktrelationen mellan tjänstemannen (läraren) och klienten (eleverna). I relationen ska det ingå både moraliska värden och samtidigt utvärdering av eller uppmaning om hur eleven bör vara. Hasenfelts (1983) beskriver också att HSO:s ofta är ostrukturerade med diffusa mål. Det kan jämföras med Jarl och Rönnbergs (2010) beskrivning av motstridig och eventuellt ouppnåeliga mål i skolans värdegrund. Hasenfelts (1983) beskrivning av läraryrket är att det är komplext och att det, beroende av de moraliska undertonerna, också måste påverka tjänstemännen. Det blir svårt att inta totalt åtskilda positioner i arbetet och privat (Hasenfelts, 1983). Avgörande för hur mycket den moraliska aspekten påverkar lärarens syn på sin roll antar Stensöta (2013) kan härledas ur lärarens engagemang.

Kan vem som helst vara lärare?

Richard Jomshof blev kritiserad efter att hans politiska tillhörighet uppmärksammats i media. Han är högt uppsatt i SD och arbetade tidigare som lärare. Jomshof anser inte att det finns någon motsättning mellan SD:s politiska värden och skolans värdegrund, han hänvisar till att han borde fått kritik av elever eller ledning om det hade varit ett problem (Wahlgren, 2010, September). Matz Nilsson på Sveriges skolläraryrkesförbund antar att reglerna är klara, att åsiktsfriheten måste gälla även

lärare. Det innebär att varken politisk åsikt eller privata åsikter får vara avgörande för anställning. Om den politiska positionen formuleras och hens ställning som lärare missbrukas är det problematiskt, men handlar då om bristande objektivitet menar Nilsson (Hedman, 2014, mars).

Enligt Skolverkets formuleringar ska alla partier behandlas lika när det gäller att komma till en skola, då kan skolorna bjuda in alla partier eller endast de som finns representerade i parlament eller riksdag (Skolverket, 2012). Med bakgrund av detta hänvisar Nilsson till att all partitillhörighet ska behandlas lika (Hedman, 2014, mars). Det är inte nödvändigtvis samma sak att bjuda in partier som att sympatisera med partier. Att t.ex. bjuda in partier till skolorna avgör inte vidare hur debatten fortlöper efter besöket och sätter inga ramar för diskussionerna. Skolverket (2012) antar att lärarens uppgift är att i diskussioner möta argument med motargument och att belysa frågor allsidigt. Alla partier ska behandlas sakligt. När det gäller SD skiljer deras egen definition av partiet sig ibland från andras definitioner, vilket möjligtvis kan vara problematiskt för saktligheten. Om en lärare sympatiserar med SD så är det relevant att begrunda vilken kategorisering hen troligtvis skulle anse vara saklig. Skolverket (2012) betonar att ett öppet diskussionsklimat utgör en av de viktigaste aspekterna samtidigt som värdegrunden alltid måste vara inkluderad.

Lärarnas arbetsituation idag

Jansson och Mattsson (2014, 21 mars) antar att lärare inte hinner vidareutbildas i frågor om intolerans idag. Eventuellt har de också fog för sina uttalanden eftersom endast 35 % av lärarna anser att de får den kompetensutveckling de behöver enligt Lärarnas Riksförbunds arbetsmiljö undersökning (2013).

Enligt Skolverket (2013) anser de flesta lärare (90 %) att det är meningsfullt att gå till jobbet oftast eller alltid. Men samtidigt uppger hälften av lärarna i Skolverkets (2013) undersökning att de ofta eller alltid känner sig stressade. Även Lärarnas Riksförbund (2013) visar samma trend, lärarna i undersökningen upplever att deras arbete är meningsfullt men att de är stressade. Andelen stressade lärare har ökat med 15 procentenheter sedan år 2006 och över hälften överväger att byta jobb, vilket kan jämföras med resultat från år 2009 då en tredjedel utgjorde den kvoten (Skolverket, 2013). Vid stress och tidsbrist antas att läraren tvingas göra olika prioriteringar. Med hänvisning till att kunskapsuppdraget idag fått mer fokus (Jarl & Rönnberg, 2010) är ett antagande att fostransuppdraget därigenom får mindre utrymme än kunskapsuppdraget.

Metod

Detta är en beskrivande undersökning som syftade till att undersöka om undervisningen om Sverigedemokraterna uppfattas som problematisk i relation till skolans värdegrund. I denna studie användes citat från skolans värdegrund som begreppsapparat. Det är vid beskrivande studier viktigt att motivera och att ha en tydlig begreppsapparat (Esaiasson m.fl., 2012).

Att använda kvantitativ materialinsamling har många fördelar vid analys. Det möjliggör en effektiv analys där många antal respondenter är möjligt (Esaiasson m.fl., 2012). Samtidigt kan en kvantitativ datainsamling ställa den studerande utan möjlighet till fördjupning och följdfrågor. Det är därför viktigt att vara noggrann och operationalisera variablerna i enkäten så tydligt som möjligt.

Utformandet av enkäten

Majoriteten av frågorna i enkäten har utformats med en sjugradig likertskala. Skolor lämpar sig för att effektivisera resultatsammanställningen och möjliggöra fler respondenter, eftersom enkäten därmed kan finnas tillgänglig under en längre period. Att använda förvalda svarsalternativ kan vara bra för att göra enkäten enkel att svara på, därmed maximera möjligheten till att fler respondenter är villiga att svara. Det var viktigt att undvika ledande frågor och samtidigt ha färdiga svarsalternativ, så därför lämpade sig nivåskattningar. Men med nivåskattningar finns också problem. Att tolka och analysera svar som enbart uttalar sig om en nivå kan vara intetsägande, eftersom författaren själv utnämner vad som är mycket eller lite. För att möjliggöra en analys valdes i denna studie en referenspunkt (Esaiasson m.fl., 2012).

Referenspunktsstrategin innebär en jämförelse med en referenspunkt som är allmänt accepterad, någon form av baslinje. Jämförelsepunkten kan antingen vara neutral eller strategisk vald (Esaiasson m.fl., 2012). I denna studie valdes Vänsterpartiet till referenspunkt. Både eftersom de funnits i riksdagen under lång tid och kan ses som ett etablerat parti som enligt deras partiprogram (Vänsterpartiet, 2012) ställer sig bakom de valda citaten ur skolans värdegrund. Samtidigt har Vänsterpartiet likt SD en omdiskuterad historia (Stiernstedt & Wijnbladh, 2011, 18 april).

Det var viktigt att enkäten inte var för lång eller omständlig för att få så många som möjligt att besvara den. Initialt uppskattades besvarandet av enkäten till cirka 10 minuter, vilket var den tid försökspersonen avvarade. Men efter datainsamlingen konstaterades att enkäten inte tog så långt tid

att besvara, både median och medelvärde var lite mer än fem minuter. Den kortare svarstiden poängterades när påminnelser skickades till de som ej besvarat enkäten, men ändå var det få som besvarade den. Den låga svarsfrekvensen kan ha många förklaringar och en kan vara enkätens utformning. Samtidigt är det värt att notera att endast 26 respondenter (43 %) öppnat enkäten. Det är möjligt att den presentation som gjorts i de e-post som skickats inte tilltalade respondenterna (se bilaga 1). Det är också möjligt att faktorer utanför min påverkan har spelat roll. Eventuellt kan det härledas till lärarnas ökade arbetsbörda (se avsnitt *lärarnas arbetssituation idag*). Svarsfrekvensen presenteras i tabell 1.

Tabell 1 Svarsfrekvens i antal och (procent)

Skickade	Öppnade	Avslutade
61 (100%)	26 (43%)	19 (31%)

Variabler

Citat ur värdegrunden användes för att tydligt förankra i skolans mål. Enkäten redovisas i sin helhet i bilaga 1. Det fanns flera relevanta och möjliga citat att använda. I denna studie valdes sammanlagt tio citat, tre citat som berör saklighet och skilda uppfattningar samt fem citat om mänskliga rättigheter, mångkultur och internationell solidaritet. Vidare valdes två citat som handlade om kristendom och svensk kultur, de valdes för att de upplevdes mest närliggande SD:s egen beskrivning av vad skolans uppdrag bör vara. Citaten redogörs för mer utförligt i *Resultat*.

Ett problem med citaten kan vara att de är mångbottnade, kan tolkas olika och ha flera betydelser. Anledningen till att citaten inte separerades var för att det var viktigt att de var sammanhängande. Det var viktigt att respondenterna skulle kunna känna igen sig i meningarna för att minimera andra feltolkningar, med bakgrund i Skolinspektionens (2012) kritik mot lärarnas olikvärdiga tolkning av värdegrunden.

Urval

Vid en beskrivande undersökning är urvalet av stor betydelse. Med denna studie ämnades inte resultaten generaliseras till hela Sverige men möjliggöra generalisering i viss mån. Slumpmässiga urval och totalurval ger bäst möjlighet till generalisering. Ett slumpmässigt urval är bäst men också mest tids- och kostnadskrävande. Med bakgrund av detta är valet att inte göra ett slumpmässigt

urval försvarbart enligt Esaiasson m.fl. (2012). I denna undersökning var ett totalurval ambitionen. Ett totalurval i förhållande till populationen lärare i samhällskunskap vid kommunala skolor i en stor stad i södra Sverige.

Först kontaktades den aktuella kommunens utbildningssektion med förfrågan om e-postadresser till verksamma lärare inom kommunen, detta mail vidarebefordrades till de 12 skolorna. Fem gymnasieskolor besvarade e-posten, resterande söktes upp via deras hemsidor och i de fall där personalens ämneskombination ej framgick kontaktades skolorna per telefon. Alla skolor har svarat och det antas därför att urvalet i studien är ett totalurval av populationen lärare vid kommunala skolor i en stor stad i södra Sverige.

Redan innan datainsamlingen var jag medveten om att bortfall vid stora frågeundersökningar är ett växande problem (Esaiasson m. fl., 2012). En webbenkät kan också vara extra problematisk i detta avseende. En webbenkät möjliggör att fler respondenter kan delges enkäten samtidigt som det finns större risk för bortfall. I denna studie blev också bortfallet stort och är redovisat i tabell 1.

Svarsfrekvensen är problematiskt eftersom resultatet troligtvis blir mindre representativt för populationen. Bakomliggande variabler hos respondenterna som frågades om var kön, ålder, erfarenhet, uppdrag, gymnasieprogram, undervisningsämnen, trivsel med yrkesval och arbetsplats samt egen ideologisk tillhörighet och övertygelse.

Enkäten skickades till 61 lärare. Att inga automatiska svar (som ibland skickas om läraren exempelvis är sjukskriven eller tjänstledig) har skickats kontrollerades. Alla mail som skickats har enligt enkätprogrammet Qualtrics mottagits. Skillnader mellan skolor kommer inte redovisas, eftersom de kan äventyra anonymiteten.

Etiska övervägande

Respondenterna delgavs inte att framställningen av Sverigedemokraterna i förhållande till skolans värdegrund var det huvudsakliga syftet när de introducerades till enkäten. Det finns risk att respondenterna kan räkna ut vad som förväntas av dem och svara annorlunda om de huvudsakliga syftet presenteras, att de medvetet eller omedvetet vill vara till lags (Esaiasson m.fl., 2012). Studien utformning innebär därmed att syftet inte är helt transparent för deltagarna men samtidigt inte svårt att delvis räkna ut. Det är viktigt att inte ljuga för respondenterna, de ska inte känna sig dåligt

behandlade och deras tid ska inte brukas på ett slarvigt vis. Vetenskapsrådet (2013a) antar att all information ska delges deltagarna men att vissa undantag är nödvändiga i exempelvis samhällsvetenskaplig forskning. För att avgöra om utformningen är rimlig kan ett resonemang om att byta perspektiv föras. Att jag resonerar om hur jag själv hade upplevt avsaknaden av transparens i denna studie, vilket är svårt p.g.a. min subjektivitet (Esaiasson m.fl., 2012). Men jag antar att avsaknaden av full transparens inte är ett etiskt övertramp, vilket inte heller personen som enkäten testades på gjorde. Eftersom transparensen kan ses som något begränsad har jag i studien, i enlighet med Vetenskapsrådets (2013b) rekommendationer, bedyrat anonymiteten och frivilligheten, samt givit respondenterna möjlighet att ta del av studiens resultat.

Normativitet

Denna undersökning kan framstå som normativ, vilket kan vara problematiskt om målet är objektiv vetenskap (Esaiasson m.fl., 2012). Samtidigt är det relevant att analysera om det är möjligt att inta en objektiv position. Enbart genom undersökningens fokusering på skolan rubbas objektiviteten och än mer vid varje val för att begränsa studiens omfång (Harris, 1999). Det är svårt och kanske omöjligt att skilja objektiv fakta från normer och värden. Världen är bunden av sin kontext och kan inte framställas oberoende människan (Persson, 2011). Om det är möjligt att vara objektiv är det intressant att reflektera över om det är önskvärt, framförallt i relation till skolans värdegrund. Skolans värdegrund är inte objektiv, den är uppbyggd av flera normer och värden som ska förmedlas i skolan (Wilson, 2002). I rollen som uppsatsförfattare och framtida lärare är det eventuellt, med hänsyn till skolans värdegrund, önskvärt att vara normativ men samtidigt saklig. Normativitet och saklighet behöver inte stå i kontrast till varandra (Brante, 2008).

Resultat

Bakomliggande variabler

Svarsfrekvensen i denna studie innebär vissa begränsningar för hur materialet kan analyseras. De bakomliggande faktorerna var tänkta att användas som kontrollvariabler i en variansanalys. Men det är svårt att uttala sig om en grupp med få svar och det finns då få frihetsgrader kvar som kan variera (Borg & Westerlund, 2009). De bakomliggande faktorer som kontrollerats för och haft samband i vidare korrelationer redovisas i tabell 2. Det är fler män än kvinnor i undersökningen. Majoriteten av respondenterna anser att kunskapsuppdraget är viktigast. De flesta respondenter trivs väl med sitt yrkesval. Hela fördelning av bakomliggande variabler redovisas i Bilaga 2.

Tabell 2 *Fördelning av för studien relevanta bakomliggande variabler*

	Antal	Procent
Kvinna	6	32
Man	13	68
Jag anser		
-kunskapsuppdraget vara viktigast	12	58
-uppdragen vara omöjliga att åtskilja	5	26
-uppdragen vara lika viktiga	3	16
Hur väl trivs du med ditt yrkesval?		
Inte alls väl		
-		
-		
Varken eller	1	5
-	5	26
-	6	32
Mycket väl	7	37

Tabellkommentar: N = 19.

Problemupplevelse

I tabell 3 och 4 redovisas hur lärarna besvarat frågan om undervisningen om SD är problematisk i förhållande till de citat ur värdegrunden som använts. Frågan var formulerad ”I vilken utsträckning anser du Sverigedemokraterna vara problematiskt att undervisa om med hänsyn till läroplanens mål om att”. Frågorna besvarades med en sjugradigskala från ”inte alls” till ”mycket”. Som mittenalternativ fanns ”varken inte alls eller mycket”. Enkäten redovisas i sin helhet i bilaga 1.

I tabell 3 framkommer att majoriteten av respondenterna ”inte alls” upplevde SD som problematiskt att undervisa om i förhållande till skolans mål om att ”Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram” (*skilda uppfattningar*), ”Undervisningen ska vara saklig och allsidig” (*saklig och allsidig*) och ”Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjlighet till sådana” (*personliga ställningstaganden*). Skattningen hade värdena 1 till 7, där 1 motsvarar ”inte alls” och 7 motsvarar ”mycket”. Enligt dessa resultat kan inte respondenterna antas upplevt SD som problematiskt i förhållande till de valda citaten.

Tabell 3

Utsträckning lärare anser SD vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. saklighet

	Inte alls	Varken eller	Mycket	Medel- värde
Skilda uppfattningar	17	1	1	1,37
Saklig och allsidig	17	1	1	1
Personliga ställningstaganden	16	2	1	1,05

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0. N = 19.

I tabell 4 redovisas att en majoritet av respondenterna inte anser att undervisningen av SD är problematisk i förhållande till citaten ur värdegrunden. Det är dock en större uppskattad problematik än variablerna *skilda uppfattningar*, *saklig och allsidig* samt *personliga ställningstaganden* (tabell 3). De citat som använts är ”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna som de svenska samhället vilar på” (*mänskliga rättigheter & demokrati*), ”I överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande” (*kristen tradition*), ”Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser” (*främlingsfientlighet*), ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald” (*kulturell mångfald*), ”Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där” (*kulturell mötesplats*), ”Förtrogenhet med svensk kultur och historia samt det svenska språket ska befästas genom undervisning i många av skolans ämnen” (*svensk kultur*) och ”Ett internationellt perspektiv

är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet” (*internationell solidaritet*).

Tabell 4

Utsträckning lärare anser SD vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. svensk kultur

	Inte alls		Varken eller		Mycket	Medel- värde (n)
Mänskliga rättigheter & Demokrati	14		2	1	2	2,32 (19)
Kristen tradition	14		1	2	2	2,11 (19)
Främlingsfientlighet	14	1	1		2	1,84 (19)
Kulturell mångfald	13	1		1	2	2,42 (19)
Kulturell mötesplats	13		1	1	1	2,11 (18)
Svensk kultur	14	1	1	1	1	1,5 (18)
Internationell solidaritet	14			3	1	2,21 (19)

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0.

Vänsterpartiet

För att kontrollera att svaren om SD inte var om undervisning av politiska partier generellt jämförs med Vänsterpartiet. Lärare uppskattade inte Vänsterpartiet som problematiskt att undervisa om i stor utsträckning, alla medelvärden var under 2. I tabell 5 och 6 redovisas medelvärden för de olika citaten, där det framgår vilka variabler lärare antagit annat än ”inte alls” alternativet. Ingen respondent har valt alternativet ”mycket” vid uppskattningen av Vänsterpartiet. Antal svar per alternativ presenteras i bilaga 3. Eftersom Vänsterpartiet uppskattades som mindre problematiskt än SD är det möjligt att anta att det är något annat än generell undervisning om politiska partier som indikeras när SD skattas som ”mycket” problematiska. I den sista raden i tabell 5 och 6 presenteras värden om SD från tabell 3 och 4.

Tabell 5

Utsträckning lärare anser Vänsterpartiet vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. saklighet

	Skilda uppfattningar	Saklig och allsidig	Personliga ställningstaganden
Medelvärde	1	1,05	1,05
SD	1,37	1	1,05

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0. N = 19. Medelvärden från tabell 3 i rad SD.

Tabell 6

Utsträckning lärare anser V vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. svensk kultur

	Mänskliga- rättigheter & demokrati	Kristen- tradition	Främlings- fientlighet	Kulturell mångfald	Kulturell mötesplats	Svensk kultur	Internationell solidaritet
Medel- värde (n)	1 (19)	1,26 (19)	1 (19)	1,05 (19)	1 (19)	1,06 (18)	1 (18)
SD	2,32 (19)	2,11 (19)	1,84 (19)	2,42 (19)	2,11 (18)	1,5 (18)	2,21 (19)

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0. V = Vänsterpartiet. Medelvärden (n) från tabell 4 i rad SD.

Index

Majoriteten av respondenterna anser inte att SD är problematiska att undervisa om i förhållande till citaten ur skolans värdegrund. Samtidigt finns det flera respondenter som upplever partiet som ”mycket” problematiskt. Av det skälet är det intressant att analysera om det finns några samband mellan varför SD anses problematiska att undervisa om och bakomliggande variabler. För att göra vidare analyser skapades index med de frågor som var ämnade att motsvara liknande värden. Först konstruerades ett index för *saklighet och skilda uppfattningar* (citatet från tabell 3). För besvarandes av påståenden om Sverigedemokraterna hade indexet hög reliabilitet (Cronbach $\alpha = .92$). Två andra index skapades ur de resterade citaten. Det ena indexet innefattade två citat (*kristen tradition* och *svensk kultur*) och refereras till som *kristendom och svensk kultur*, även detta index uppmätte hög reliabilitet ($\alpha = .92$). Resterande fem citat hade också hög reliabilitet ($\alpha = .98$) och refereras till som *Mänskliga rättigheter och mångkultur*.

Korrelationer

För att se om det fanns några samband gjordes bivariata korrelationer. Hur stark en korrelation kan anses beror på vad som mäts och förväntas. I denna undersökning fanns inga förväntningar på vilken samvariation som borde uppenbarats. Det är möjligt att utgå ifrån Cohens riktlinjer och dessa är beroende av antalet respondenter. En korrelation starkare än 0.5 kan antas vara medelstark med få respondenter som i denna studie (Berg & Westerlund, 2009).

Sverigedemokraternas ideologi

Eftersom SD:s definition av partiets ideologi ibland skiljer sig från andras definitioner, är det relevant att se om respondenternas definition av partiet har samband med hur problematiskt partiet upplevs att undervisa om. SD anser att partiet är nationalistiskt, vilket nästan alla respondenter också gjorde ($n = 18$). SD anser också att partiet är konservativt, vilket även 12 respondenter kategoriserat det som. Men några respondenter har också kategoriserat SD som tillhörande ideologierna rasism ($n=8$), fascism ($n=1$) och nazism ($n=1$). Respondenterna är i analysen uppdelade i tre nivåer av hur de ideologiskt kategoriserat SD. Den första nivån har kategoriserat dem som nationalistiska och/ eller konservativa, de andra nivån har valt att kategorisera partiet med en av de extrema ideologierna och den tredje nivån med fler än en extrem ideologi.

Ett positivt samband fanns mellan kategoriseringen av SD:s ideologi och i vilken utsträckning SD upplevdes som problematiskt att undervisa om i förhållande till värdegrunden. Det indikerar att de respondenter som kategoriserar SD som mer extrema också ser undervisning om dem som mer problematisk i förhållande till citaten ur skolans värdegrund. I tabell 7 redovisas samvariationen med pearsons korrelationskoefficient, mellan de tre indexen och lärares ideologiska kategorisering av SD. De tre indexen korrelerar signifikant positivt med hur respondenterna ideologiskt kategoriserar SD. Dessa korrelationer utgör inte orsakssamband och det är därmed omöjligt att utesluta vad som påverkar vad, men de är positiva korrelationer. Korrelationen indikerar att desto mer extrem ideologi SD uppskattades ha, desto mer problematisk uppskattades undervisningen om partiet. Den starkaste korrelationen fanns mellan indexet *mänskliga rättigheter och mångkultur*.

Tabell 7

Korrelationskoefficient (r) för lärares ideologiska kategorisering av SD och hur problematiska de upplevs

	Saklighet & skilda uppfattningar	Mänskliga rättigheter & mångkultur	Kristendom & svensk kultur
SD:s ideologi (n)	.51 * (19)	.75 ** (18)	.58* (18)

Tabellkommentar: ** $p < ,01$; * $p < ,05$.

Kunskap om Sverigedemokraterna

Det fanns inga signifikanta samband mellan lärarnas upplevda kunskap om SD och huruvida de upplevde partiet som problematiskt att undervisa om. De samband som framkom var negativa, vilket indikerar att en uppskattad mindre kunskap om SD har samband med mer uppskattad problematik i undervisningen. Det är inget signifikant resultat men eventuellt intressant att begrunda om och hur mycket den upplevda kunskapen kan skilja sig från ”den verkliga” kunskapen. Det var tre lärare (16 %) som uppskattade sig ha mindre eller varken liten eller stor kunskap om SD. Tre lärare (16 %) uppskattade sig ha stor kunskap om SD medan 13 lärare (68 %) uppskattade sig ha mindre än stor men större än varken eller. Vilken kunskap respondenterna upplevde att de hade om SD uppvisade heller inget signifikant samband med deras syn på SD:s ideologi. Även detta samband är negativt och indikerar att respondenter som uppskattar sig ha mindre kunskap om SD kategoriserade dem som mer extrema.

Lärarnas ideologi

Vilken ideologi lärarna själva hade visade inget signifikant samband med om de upplevde SD som problematiska i förhållande till citaten ur värdegrunden. Inget signifikant samband fanns heller mellan hur stor ideologisk övertygelse respondenterna uppskattade sig ha. Lärarnas ideologi korrelerade heller inte signifikant med deras kategorisering av Sverigedemokraterna. Inte heller visade respondenternas uppskattade ideologiska övertygelse samband med deras uppskattning av Sverigedemokraternas ideologi.

Andra bakomliggande faktorer hos lärarna

De bakomliggande faktorer som kontrollerats för och uppvisat signifikant samband mellan lärares upplevelse av undervisning om SD var kön, synen på läraruppdraget och nöjdhet med sitt yrkesval. Hur sambanden ser ut presenteras i tabell 8.

Kvinnor skattar i högre utsträckning SD som problematiskt att undervisa om i förhållande till krav om *saklighet och skilda uppfattningar* i skolans värdegrund. Var gäller yrkesval innebär sambandet att desto mindre nöjd läraren var med sitt yrkesval desto mer problematisk upplevdes undervisning om SD i förhållande till mål om *saklighet och skilda uppfattningar*. Sambanden är inte orsakssamband men det är möjligt att anta riktningen. Det är svårare att föreställa sig att inställningen till SD i undervisningen påverkar hur mycket läraren uppskattar sitt yrkesval.

För de båda indexen *mänskliga rättigheter och mångkultur* samt *kristendom och svensk kultur* fanns signifikant samband med lärarens syn på sitt uppdrag. Detta indikerar att lärare som ansåg kunskapsuppdraget vara viktigast också uppskattat undervisning om SD som mindre problematiskt i förhållande till de båda indexen. De lärare som inte kan skilja uppdragen åt eller anser dem vara lika viktiga uppskattar undervisning om SD som mer problematisk i förhållande till indexen *mänskliga rättigheter och mångkultur*, samt *kristendom och svensk kultur*.

Tabell 8 Korrelationskoefficient (r) för bakomliggande variabler och index för inställning till SD

	Saklighet & skilda uppfattningar	Mänskliga rättigheter & mångkultur	Kristendom & svensk kultur
Kön	-.46 * (19)		
Uppdrag		.53* (18)	.55* (18)
Yrkesval	-.56 ** (19)		

Tabellkommentar: ** $p < .01$; * $p < .05$. (n).

Respondenteras ideologiska kategorisering av SD

När det gäller samband mellan de bakomliggande faktorerna och lärarnas kategorisering av SD fanns ett signifikant ($p < .05$) positivt samband ($r = .53$; $n = 19$) med läraruppdraget. Sambandet indikerar att om lärare anser uppdragen vara oskiljaktiga eller likvärdiga så kategoriserade de SD som mer extrema.

Sverigedemokrat och lärare?

Respondenterna fick också besvara frågan huruvida en lärare kan vara aktiv medlem i något av partierna Vänsterpartiet och SD. Alla respondenter ($N = 19$) ansåg att det är möjligt att arbeta som lärare och samtidigt vara aktiv medlem i Vänsterpartiet. Men svaren om SD såg något annorlunda ut (tabell 9). Av respondenterna ansåg 5 stycken att det inte är förenligt att vara aktiv i SD och samtidigt lärare, 1 respondent svarade ”vet ej” och majoriteten ($n = 13$) ansåg att det var möjligt. Frågan besvarar inte om de anser att det finnas skillnader mellan vilka ämnen eller vilken skolform personen kan vara verksam inom.

Tabell 9 Att vara sverigedemokrat och lärare

	Ja	Nej	Vet ej	N
Kan en lärare vara aktiv medlem i Sverigedemokraterna?	13	5	1	19

Det fanns delade meningar om en lärare också kan vara aktiv i SD, även om majoriteten ansåg det vara möjligt. Frågan blir därför vad det är som gör att några inte anser det förenligt med lärarrollen att också vara aktiv i SD. Korrelationer mellan problemupplevelse av SD och hur partiet ideologiskt kategoriserats genomfördes (se tabell 10). Starka och signifikanta samband mellan indexen *mänskliga rättigheter och mångkultur* samt *kristendom och svensk kultur* fanns. Resultaten indikerar att de lärare som uppskattade SD som mer problematiska i förhållande till värdegrunden i större utsträckning anser det vara olämpligt att vara aktiv i SD och samtidigt lärare. Det är också ett positivt samband mellan de som kategoriserat SD:s ideologi som mer extrem och att inte anse det lämpligt att vara aktiv i SD och lärare.

Tabell 10

Korrelationskoefficient (r) för om det är förenligt att vara medlem i SD och lärare relaterat till index & SD:s ideologi

	Saklighet & skilda uppfattningar	Mänskliga rättigheter & mångkultur	Kristendom & svensk kultur	SD:s ideologi
Lärare och aktiv i SD	.67** (19)	.90** (18)	.84** (18)	.66** (19)

Tabellkommentar: ** $p < ,01$; * $p < ,05$. (n).

Vid kontroll av bakomliggande variabler framkom endast att variabeln kön hade samband med om respondenterna ansåg att en lärare kunde vara aktiv i SD. Detta var en negativ korrelation ($r = -.54$) och signifikant ($p < ,05$). Det indikerar att kvinnor hade större benägenhet att anse det vara olämpligt att vara aktiv i SD och samtidigt lärare.

Kvalitativa svar

Tillhörande varje sida med frågor om partierna fanns också möjlighet för respondenterna att komplettera sina svar kvalitativt. Två lärare valde att kommentera att de inte hoppas att någon lärare är aktiv i SD men svarade ”ja” på frågan om en lärare kan vara det.

En annan lärare kommenterade under skattningen av Vänsterpartiet att alla lärare har krav på opartiskhet och nyansering, och att de därför kan engagera sig politiskt. Två kommenterade (en av dem som också kommenterat under Vänsterpartiet) efter skattande av SD att det inte kan vara ett problem att undersöka verkligheten i en demokrati och att partierna aldrig ska värderas utifrån värdegrunden.

Sammanfattning

De flesta av lärarna i studien anser inte att SD är problematiska att undervisa om med hänsyn till de citat ur värdegrunden som använts, varvid studiens fyra första frågeställningar besvaras med ett nej. Den sista frågeställningen berörde om en lärare kan vara aktiv i SD och där fanns delade meningar men majoriteten ansåg att det var möjligt. Sammanfattningsvis kan resultaten konkretiseras till att de som anser SD vara problematiska att undervisa om har uppvisat samband med framförallt tre andra aspekter. För det första anser de att SD har en extrem ideologi (rasism, fascism och / eller nazism). För det andra anser de att fostransuppdraget och kunskapsuppdraget är likvärdiga eller oskiljaktiga. För det tredje anser de inte att det är förenligt att vara både lärare och aktiv i SD.

Diskussion

Samhällskunskap

I denna undersökning anser majoriteten av lärarna inte att undervisning om SD är problematisk i förhållande till valda citat ur skolans värdegrund. Resultatet kan anses rimligt eftersom undervisningen om alla partier ska vara saklig och allsidig (Skolverket, 2011). Så det intressanta är varför några upplevde SD som problematiskt att undervisa om. Vi bör, som Skolinspektionen (2012) förordar, ha ett öppet och sakligt klassrumsklimat.

Med bakgrund i hur lärarna i studien valt att kategorisera SD är det möjligt att lärarna upplever det problematiskt att bemöta intolerans. Några lärare valde att kategorisera partiet som rasistiskt, fascistiskt och / eller nazistiskt. Om de definitionerna av SD är sakliga så innebär det att partiets egen definition inte är saklig. Precis som Hellstöm (2010) antar är det möjligt att det finns en ambivalens här, att SD uppfattas omfatta både demokratiska och odemokratiska värden. Det är möjligt att ambivalensen är just det som denna studie ger uttryck för. Att det är svårt att tydligt bestämma vad SD är. Frågan är också vad som är sakligt, ska SD:s egen definition ha företräde lärares definition i samhällskunskapsundervisningen? Kan ett parti slå sig fria genom att hävda att andras definitioner är feltolkningar? Granskningsnämnden för radio och TV (2013) hävdar att SD är ett främlingsfientligt parti och frågan blir hur läraren sedan kan och ska tolka det. Är det här en fråga som bör hamna på lärarens bord?

Samhället

Om det är så att det lärarna egentligen har problem med är att bemöta intolerans är det relevant att fråga sig varför. Det kan härledas ur okunskap om bemötandet av intolerans som Jansson och Mattson (2014, 21 mars) antar är ett problem i skolan idag. Lärare kan också vara medvetna om att det är svårt att få en reell attitydförändring av intoleranta åsikter om eleverna bestraffas, genom att ignoreras eller förbises. Denna typ av *hard power* antas inte ha fundamental effekt på förändring av elevens åsikter (Strömbäck, 2009). Det är inte heller önskvärt att bemöta elever så enligt läroplanen eftersom ”skilda uppfattningar ska uppmuntras” (Skolverket, 2011, s. 6). Kanske upplever lärare att de inte har tid med denna typ av problematik med hänsyn till de undersökningar som visar att många lärare idag upplever mycket stress (LR, 2013; Skolverket, 2013). Att bemöta intolerans och främlingsfientlighet med öppen diskussion tar givetvis tid, och om lärarna är stressade tar det sannolikt tid ifrån någonting annat. Med hänsyn till att majoriteten av lärarna i denna studie ansåg

kunskapsuppdraget vara överordnat fostransuppdraget är det kanske rimligt att anta att bemötandet av intolerans bortprioriteras, om valet görs mellan ”vanlig” undervisning och ”öppen diskussion”.

De lärare som inte hierarkiskt ordnade uppdragen ansåg att det var oförenligt att vara lärare och aktiv medlem i SD. Enligt dessa lärare är det inte förenligt att vara rasist, fascist eller nazist och samtidigt lärare. Frågan är varför det inte är förenligt, kan läraren inte helt gå ur sina åsikter när de undervisar? Kanske kan en människa aldrig göra det eftersom det finns värden i allt vi säger och gör (Persson, 2011). Skolan ska förmedla och gestalta bestämda värden och det är enligt teorin om *soft power* möjligt att få någon att tro som en själv beroende av relationen och positionerna aktörerna emellan (Strömbäck, 2009). Jag antar att det förutsätter att en själv som lärare också skriver under på de värden som ska förmedlas. Det står tydligt att lärare ska förmedla den värdegrund som skolan vilar på (Skolverket, 2011). Skolinspektionen (2012) antar att lärarens värderingar kan påverka elevers uppfattningar. Men det ställs inte stora krav på att åsiktskontrollera lärare, vilket ytterst sällan görs inom andra yrken än de inom partipolitik. Den del där viss åsiktsregistrering möjligtvis förekommer är lärarutbildningen. För att bli godkänd på den verksamhetsförlagda utbildningen ska studenten visa att hen står bakom värdegrund och läroplan. Dock sker besök och därmed ”kontroll” relativt sällan (Göteborgs universitet, 2014). Universiteten är också i olika grad en del av en skolmarknad. En skolmarknad där studentens maktposition kan liknas vid en kund som nyttjar en tjänst, och därmed finns en annan maktrelation än tidigare (Fredriksson, 2010).

Det är möjligt att problemupplevelsen av SD också måste sättas i perspektiv till media och samhället. SD kritiserar inte sällan media för att ljuga om den förda politiken, framförallt vad gäller invandring (Jaksobsson, 2009). Samtidigt har ”invandrarfrågan” blivit allt viktigare för fler i Sverige eftersom media uppmärksammat frågan mer (Sandberg & Demker, 2013). Trots sin kritik mot media har SD troligen media att tacka för mycket av den uppmärksamhet de fått och genom det nya anhängare. Eftersom SD är det parti som flitigast diskuterar invandring- och flyktingpolitik blir de också SD som i många fall sätter agendan för vad diskussionen ska handla om. I relation till det väljer Sveriges Television att döpa en debatt i programmet Agenda till ”Hur mycket invandring tål Sverige?” (Magnusson, 2012, 8 oktober), istället för att formulera frågan likt ”Det är krig och misär i världen, hur ska Sverige hjälpa till?”. SVT bestämmer genom frågeställning vad de alternativa svaren också kan bli. Svaret på frågan ”hur mycket tål” blir inte relaterat till omständigheter, svaret förväntas finnas i siffror. Kanske är det svårt att alltid se att det bakom varje siffra finns ett människoöde. Om vi inte ser människorna bakom siffrorna blir det också svårare att handla utefter

vad värdegrunden föreskriver, nämligen ”verka för solidaritet med eftersatta grupper både i och utanför vårt land” (Skolverket, 2011, s. 12).

Majoriteten av lärarna i denna studien anser att kunskapsuppdraget är viktigast. Detta kan bero på, och som i inledningen nämnts, en samhällsdebatt som kommit att allt mer handla om resultat. Där sjunkande PISA-resultat målas upp som bevis för den svenska skolans misslyckande både i media och av politiker. En konsekvens av att Utbildningsminister Jan Björklund valt att ge direktiv om ökade ämneskunskaper, där skolan ska fokusera mest på att eleverna ska nå kunskapskraven (Advic, 2011). Det är möjligt att spekulera om vad denna inställning hos media och inom den politiska ledningen får för konsekvenser i lärarnas syn, för eleverna och eventuellt för samhället i stort. Denna undersökningen visar på samband mellan hur läraren upplever undervisningen om SD och ideologisk kategoriseringen av dem. Undersökningen visar också på samband med hur personen ser på vem som lämpar sig som lärare.

Framtiden

När nu de flesta lärare i studien anser att kunskapsuppdraget är viktigare än fostransuppdraget, hur kan det tänkas påverka vårt samhälle och de tendenser till ultranationalistiska krafter mobilisering vi idag ser? De frågorna svarar inte denna undersökning på. Det är viktigt att människor i en globaliserad värld kan tänka kritiskt, som Skolinspektionen (2012) upplever inte behandlas tillräckligt eller fel i dagens skola. Lärare behöver enligt Skolinspektionen (2012) enas om att kritiska reflektioner är nödvändigt i en demokrati och därmed också i skolan. Målet med skolan är inte bara ämneskompetens, skolan ska lägga grunden för ett demokratiskt, jämlikt och jämställt samhälle (Selander, 2012). Därför behöver lärare bli eniga om att fostrans och demokratiuppdraget är lika viktiga som kunskapsuppdraget.

Med bakgrund i denna undersökning är det möjligen en relevant kritik av skolan som Jansson och Mattsson (2014, 21 mars) framhåller, att fostrans- och demokratiuppdrag i skolan behöver ta mer plats. Skolan behöver fokusera på kritiska förhållningssätt om vi ska ha en fungerande demokrati, där medborgare reflekterar över olika mediers framtoning och inte ser världen som svart eller vit. Skolan står inte som ensam ansvarig för den utveckling av intolerans vi ser idag, men skolan utgör den institution som möjligen kan styra åt motsatt håll. Det är uppenbart och av förklarliga skäl mycket svårare att kontrollera föräldrars uppfostran av sina barn i en demokrati. Staten kan bestämma vad skolan ska syfta till, vad skolan ska verka för och därigenom emot. Staten har idag

bestämt genom värdegrund och läroplan vilka mål skolan ska föra medborgare till. Det staten inte verkar ha bestämt och ha full kontroll över är hur lärare ska ställa upp på och lyckas nå de målen.

Det är med bakgrund i att skolan inte verkar lyckas konkretisera skolans värdegrund tillräckligt som förslag om vidare forskning ges. Denna undersökning kan med fördel replikeras, justeras och utvecklas. Grundproblematiken behöver studeras, hur ska egentlige SD tituleras i skolan? Jag anser att det är av relevans att fler studier undersöker ambivalensen kring intolerans. Framförallt med hänsyn till normalisering av det Europa som nu växer. Vad får bemötandet och att inte bemöta för konsekvenser? Ulrika Lindmark är jurist på Skolverket och hon menar att det inte finns någon juridisk grund för att utestänga partier från skolor om de har odemokratiska värderingar. Hon poängterat vidare att det inte är eleverna som ska bestämma ”Man får inte heller låta eleverna styra” (Berglund, 2014, 14 maj). Vad händer om odemokratiska partier ska ges tillträde till skolan och ett öppet klimat ska råda, samtidigt som lärarna är stressade (LR, 2013; Skolverket, 2013) och inte prioriterar fostransuppdraget i lika stor utsträckning som kunskapsuppdraget? Sen frågar jag mig om odemokratiska partier, så som nazistiska partier, ska få tillträda till skolan när det i portalparagrafen till regeringsformen står att ”den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet” (Regeringskansliet, 2013).

När den allmänna skolan formades fanns en uttalad rädsla hos de övre klasserna. En rädsla för att människor skulle bli för ”lärdä” (Lundgren & Säljö, 2012). Idag är det något annat som skrämmer Europa. Idag är Europa en världsdela där mänskliga rättigheter inte kan tas för givna ens i parlament. Ett Europa som skuggas och befläckas av intolerans (Freedomhouse, 2013). Det är den sidan av demokratin som Europa tidigare erfarit. Det är en sida som måste lyftas upp till diskussion. Det är en sida som måste få medborgare att reagera. Skolan ska vara en del i den processen.

Klassrumsklimatet ska vara öppet men med en tydlig respekt, det är skillnad på vad som sägs och varför det sägs. Skolan ska vara saklig i undervisningen om SD. Skolan ska fostra framtida samhällsmedborgare som handlar i solidaritet med andra människor, både inom och utanför Sverige (Skolverket, 2011).

Referenser

- Augustin, J. (2013, 3 december). Sverige rasar i Pisa-studie. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2014-04-25, från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/1100-pisa-besked-om-svenska-skolelever_8786228.svd
- Avdic, Å. (2010). Att skapa kris i skolan. I M. Folke-Fichtelius & C. Lundahl (red.). *Bedömning i och av skolan: praktik, principer, politik* (s. 275-294). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Bengtsson, A. (2008). *Sverigedemokraterna har fel*. Stockholm: Stiftelsen Expo.
- Berglund, S. (2014, 14 maj). Klara besked: nazister i skolan går inte att stoppa. Hämtad 2014-05-10, från <http://www.etc.se/inrikes/klara-besked-nazister-i-skolan-gar-inte-att-stoppa>
- Borg, E. & Westerlund, J. (2009). *Statistik för beteendevetare*. (2., uppl.) Stockholm: Liber.
- Brante, G. (2008). *Lärare av idag: om konstitutioneringen av identitet och roll*. Diss. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö Högskola.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.
- Expo. (2013). Intolerans 12. Stockholm: tidskriften expo.
- Fredriksson, A. (2010). Marknaden och lärarna. Hur organiseringen av skolan påverkar lärarens offentliga tjänstemannaskap. (Doktorsavhandling, Göteborg Studies in Politics, 123). Göteborg: Göteborgs universitet. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/23913>
- Freedomhouse. (2013). Freedom in the world 2013. Hämtat 14-05-10 från <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2013#.U3pMG14QVfg>
- Gerle, E. (2010). *Farlig förenkling: om religion och politik utifrån Sverigedemokraterna och Humanisterna*. Nora: Nya Doxa.
- Granskningsnämnden för radio och TV. (2013). Hämtat från <http://www.radioochtv.se/CaseDecisions/209160.pdf>
- Guillou, J. (2013, 15 december). Skolan rasar - och de tre små aporna vägrar att säga emot. *Aftonbladet*. Hämtad 2014-04-25, från <http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/janguillou/article18025038.ab>
- Göteborgs universitet. (2014). *Kursplan. Verksamhetsförlagd utbildning 3 för ämneslärare, 15 hp*. Göteborg: Göteborgs universitet, institutionen för didaktik och pedagogisk profession.
- Harris, M. (1999). *Theories of culture in postmodern times*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Hasenfeld, Y. (1983). *Human service organizations*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

- Hedman, E. (2014, mars). Kan man vara lärare och Sverigedemokrat? *Skolvärlden*. Tillgänglig: <http://www.skolvarlden.se/artiklar/kan-man-vara-larare-och-sverigedemokrat>
- Hellström, A. (2010). *Vi är de goda: den offentliga debatten om Sverigedemokraterna och deras politik*. Hägersten: Tankekraft.
- Jakobsson, J. (2010). *Rasism i slips: Sverigedemokrater och nazister idag*. Stockholm: LL-förlaget.
- Jansson, B., & Mattsson, C. (2014, 21 Mars). Ge lärare gedigen kunskap att stoppa främlingshatet. *Göteborgs Posten*. Hämtad 2014-03-21 från <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.2317002-ge-larare-gedigen-kunskap-att-stoppa-framlingshatet>
- Jarl, M. & Rönnerberg, L. (2011). *Skolpolitik från riksdagshus till klassrum*. Johanneshov: TPB.
- Larsson, S. & Ekman, M. (2001). *Sverigedemokraterna: den nationella rörelsen*. Stockholm: Ordfront.
- Lundahl, C. (2010). Skolbedömningens pedagogiska och administrativa dimensioner. I M. Folke-Fichtelius & C. Lundahl (red.). *Bedömning i och av skolan: praktik, principer, politik* (s. 299-314). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Lundgren, U. P. & Säljö, R. (2012). Skolans tidiga historia och utveckling - från skrivarskola till folkskola. I U. P. Lundgren, R. Säljö, & C. Liberg (red.). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]* (s. 23-53). 2., [rev. och uppdaterade] utg. Stockholm: Natur & kultur.
- Lärarnas Riksförbund. (2013). *Lärarnas Riksförbunds arbetsmiljörapport. Genomförd bland lärare våren 2013*. Stockholm: Lärarnas Riksförbund.
- Magnusson, Ö. (2012, 8 oktober). *Hård kritik mot formuleringen i invandringsdebatten i Agenda*. Stockholm: SVT. Hämtad 2014-05-15 från <http://www.svt.se/agenda/kritik-mot-invandringsdebatt-i-agenda>
- Mattsson, P. (2010). *Sverigedemokraterna in på bara skinnet: reportage*. (Uppdaterad utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- NE.se [Elektronisk resurs]. Främlingsfientlighet. (2014a). Malmö: Nationalencyklopedin. Hämtad 2014-04-25 från <http://www.ne.se/framlingsfientlighet>
- NE.se [Elektronisk resurs]. Assimilation. (2014b). Malmö: Nationalencyklopedin. Hämtad 2014-04-25 från <http://www.ne.se/assimilation/119521>
- OECD. (2012). *PISA 2012 Results*. Hämtad 13-12-17 från <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results.htm>
- Persson, T. (2011). Lärarens död, elevens bröd. I S. Claesson (Red.), *Undervisning och existens* (s. 35-54). Göteborg: Diados.

Pettersson, D. (2010). Internationella kunskapsmätningar och deras funktioner. I M. Folke-Fichtelius & C. Lundahl (red.). *Bedömning i och av skolan: praktik, principer, politik* (s. 259-266). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.

Regeringskansliet. (2013). Grundläggande fri- och rättigheter. Hämtad 2014-05-09, från <http://www.regeringen.se/sb/d/504/a/3027>

Rinne, I. (2011). Betygsamtal. I S. Claesson (Red.). *Undervisning och existens* (s. 55-86). Göteborg: Diadalos.

Sandberg, L. & Demker, M. (2013). Ökat motstånd mot flyktingar men starkt stöd för skäl till uppehållstillstånd. I Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) *Vägskäl*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Selander, S. (2012). Didaktik - undervisning och lärande. I U. P. Lundgren, R. Säljö, & C. Liberg (red.). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]* (s. 199-216). 2., [rev. och uppdaterade] utg. Stockholm: Natur & kultur.

Skolinspektionen. (2012). Skolornas arbete med demokrati och värdegrund. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolverket. (1999). *Gemensamhet i mångfalden. En rapport om 32 skolors arbete med värdegrunden i praktisk tillämpning*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2705>

Skolverket. (2012). *Politisk information i skolan*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2377>

Skolverket. (2013). *Attityder i skolan 2012*. Stockholm: skolverket. Hämtat från: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3032>

Stensöta, Helena (2013) Hur har gräsrotsbyråkraterna makt? I: Li Bennich Björkman (red). Statsvetenskapliga perspektiv, Stockholm/Malmö: SNS- Förlag/Studentlitteratur.

Stiernstedt, J. (2011, 26 april). Sverigedemokraterna - historia och ideologi. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2014-05-02, från <http://www.dn.se/nyheter/politik/sverigedemokraterna-historia-och-ideologi/>

Stiernstedt, J. & Wijnbladh, O. (2011, 18 april). Vänsterpartiet - historia och ideologi. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2014-05-02, från <http://www.dn.se/nyheter/politik/vansterpartiet-historia-och-ideologi/>

Strömbäck, J. (2009). *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. (1. uppl.) Stockholm: SNS förlag.

Sverigedemokraterna. (2011). *Sverigedemokraternas principprogram 2011*. Landsdagarna 2011: Tryckversion 2.0 - 2014-02-24.

Vetenskapsrådet. (2013a). *Informerat samtycke*. Hämtad 2014-05-10 från <http://codex.vr.se/manniska2.shtml>

Vetenskapsrådet. (2013b). *Forskning som involverar människan*. Hämtad 2014-05-10 från <http://codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>

Vänsterpartiet. (2012). Partiprogram. Kongress 35: 2004. Hämtad 2014-03-25 från <http://www.vansterpartiet.se/material/partiprogram/>

Wahlgren, A. (2010, september). SD-lärare tar plats i riksdagen. *Skolvärlden*. Tillgänglig: <http://www.skolvärlden.se/artiklar/sd-larare-tar-plats-i-riksdagen>

Walzer, M. (1998). *Om tolerans*. Stockholm: Atlas

Widfeldt, A. (2010). Högerpopulismen: ett växande politiskt fenomen. I J. Ekman. & J. Linde. *Politik, protest, populism: deltagande på nya villkor*. (Red). Malmö: Liber.

Wilson, J. (2002). Is education a good thing? *British Journal of Educational Studies*, 50, 327-338.

Bilaga 1 - Enkäten

Hej

Hej,

Mitt namn är Maria Wiberg och jag läser min sista termin på lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Svaren från denna enkät kommer att vara underlaget till min examensuppsats. Medverkande i studien är lärare i samhällskunskap som undervisar vid kommunala gymnasieskolor i Göteborg. Studien behandlar frågor angående undervisning om svensk politik och skolans läroplan.

Enkäten tar cirka 10 minuter att besvara. Det är frivilligt att delta i undersökningen och du får när som helst avbryta din medverkan. Alla deltagare är anonyma. Vill du veta mer om undersökningen får du gärna kontakta mig via mail eller telefon.

Tack för hjälpen med min examensuppsats!

Med Vänliga Hälsningar Maria Wiberg

guswibmaa@student.gu.se
0707-856677

Bakgrund [Ny sida]

Nedan följer några frågor om dig

Kön

- Kvinna
- Man
- Annat

Ålder

- Yngre än 35 år
- 36 - 45 år
- 46 - 55 år
- 56 - 65 år
- Äldre än 65 år

Arbetslivserfarenhet

- 5 år eller mindre

- 6 - 15 år
- 16 - 25 år
- Mer än 25 år

Lärarlegitimation

- Jag har lärarlegitimation
- Jag har ansökt om lärarlegitimation
- Jag är inte behörig att undervisa i samhällskunskap
- Jag är inte behörig att undervisa i mitt/ mina andra ämne/ ämnen
- Jag har av annan orsak valt att inte ansöka om lärarlegitimation

Gymnasieprogram

- Jag undervisar mest elever som läser vid teoretiska program
- Jag undervisar mest elever som läser vid praktiska program
- Jag undervisar lika mycket elever som läser vid teoretiska som praktiska program
- Jag vet inte

I min lärarroll anser jag...

- kunskapsuppdraget vara viktigast
- fostransuppdraget vara viktigast
- uppdragen vara omöjliga att åtskilja
- båda uppdragen vara lika viktiga

Ämne/ ämnen utöver samhällskunskap

☐ Religion	☐ Psykologi
☐ Historia	☐ Filosofi
☐ Geografi	☐ Naturkunskap
☐ Svenska	☐ Biologi
☐ Svenska som andraspråk	☐ Fysik
☐ Engelska	☐ Kemi
☐ Tyska	☐ Idrott och Hälsa
☐ Franska	☐ Estetiskt ämne
☐ Spanska	☐ Programspecifikt ämne
☐ Annat språk	☐ Annat ämne

Yrke och arbetsplats

	Inte alls väl			Varken eller			Mycket väl
Hur väl trivs du med ditt yrkesval	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hur väl trivs du på din arbetsplats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vilken ideologi/ ideologier sympatiserar du framförallt med?

☐ Socialism	☐ Anarkism
☐ Konservatism	☐ Nationalism
☐ Liberalism	☐ Rasism
☐ Feminism	☐ Fascism
☐ Ekologism	☐ Nazism
☐ Kommunism	☐ Annan: ____

Ideologisk övertygelse

	Liten			Varken liten eller stor			Stor
Hur stor uppskattar du din ideologiska övertygelse vara?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vänsterpartiet [Ny sida]

Ponera att du nu undervisar om hur Sverige styrs och ska lyfta riksdagens partier, oavsett arbetsform.

Nedan följer några frågor om två partier som efterföljs av några citat ur värdegrund och läroplan, var vänlig uppskatta din upplevelse.

Tillhörande vilken/ vilka ideologi (er) benämner du Vänsterpartiet?

☐ Socialism	☐ Anarkism
☐ Konservatism	☐ Nationalism
☐ Liberalism	☐ Rasism
☐ Feminism	☐ Fascism
☐ Ekologism	☐ Nazism
☐ Kommunism	☐ Annan: ____

Kunskap om

	Liten	Varken liten eller stor				Stor
I vilken utsträckning anser du dig ha kunskap om Vänsterpartiet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken utsträckning anser du Vänsterpartiet vara problematiskt att undervisa om med hänsyn till läroplanens mål om att:

	Inte alls	Varken inte alls eller mycket				Mycket
"Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Undervisningen ska vara saklig och allsidig"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana."	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken utsträckning anser du Vänsterpartiet vara problematiskt att undervisa om med hänsyn till läroplanens mål om att:

	Inte alls	Varken inte alls eller mycket				Mycket
"Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser."	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.”

”Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.”

”Förtroendet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket ska bekräftas genom undervisningen i många av skolans ämnen.”

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet.”

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att en lärare kan vara aktiv medlem i Vänsterpartiet?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Vill du tillägga något som du inte anser inkluderats i frågorna ovan?

Sverigedemokraterna [Ny sida]

Tillhörande vilken/ vilka ideologi (er) benämner du Sverigedemokraterna?

☐ Socialism	☐ Anarkism
☐ Konservatism	☐ Nationalism
☐ Liberalism	☐ Rasism
☐ Feminism	☐ Fascism
☐ Ekologism	☐ Nazism

Kommunism

Annan:

Kunskap om

	Liten			Varken liten eller stor			Stor
I vilken utsträckning anser du dig ha kunskap om Sverigedemokraterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken utsträckning anser du Sverigedemokraterna vara problematiskt att undervisa om med hänsyn till läroplanens mål om att:

	Inte alls			Varken inte alls eller mycket			Mycket
"Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Undervisningen ska vara saklig och allsidig"	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken utsträckning anser du Sverigedemokraterna vara problematiskt att undervisa om med hänsyn till läroplanens mål om att:

	Inte alls			Varken inte alls eller mycket			Mycket
"Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
"Främlingsfientlighet och	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.”

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.”

”Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och

ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.”

”Förtrogenhet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket ska befastas genom undervisningen i många av skolans ämnen.”

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet.”

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att en lärare kan vara aktiv medlem i Sverigdemokraterna?

- Ja
 Nej
 Vet ej

Vill du tillägga något som du inte anser inkluderats i frågorna ovan?

Stort tack för din medverkan och ditt bidrag till min uppsats.

Är du intresserad av resultaten eller har några frågor får du gärna ta kontakt med mig via mail: guswibmaa@student.gu.se

Ännu ett stort tack!

Bilaga 2 - Bakomliggande variabler hos respondenterna

	Antal	Procent	<i>n</i>
Kön			
Kvinna	6	32	100 % (19)
Man	13	68	
Ålder			
Yngre än 35 år	2	11	100 % (19)
36-45 år	3	16	
46-55 år	5	26	
56-65 år	9	47	
Arbetslivserfarenhet			
6-15 år	6	32	95% (18)
16-25år	3	16	
Mer än 25 år	9	47	
Har lärarlegitimation			
Ansökt om	16	84	100% (19)
	3	16	
Program			
Teoretiskt	12	63	100% (19)
Praktiskt	3	16	
Båda	4	21	
Läraryrroll			
anser kunskapsuppdraget vara viktigast	12	58	100% (19)
uppdragen omöjliga att åtskilja	5	26	
uppdragen lika viktiga	3	16	
Ämne			
Religion	2	1	95% (18)
Historia	7	39	
Geografi	3	16	
Annat språk	1	0,5	
Psykologi	6	33	
Idrott & hälsa	2	11	
Programspecifikt	2	11	
Annat	6	33	
Ideologi			
Socialism	15	79	100% (19)
Kommunism	1	0,5	
Marxism	1	0,5	
Anarkism	1	0,5	
Liberalism	6	32	
Feminism	6	32	
Ekologism	6	32	
Ideologisk övertygelse			
Varken liten eller stor	2	11	100% (19)
-	4	21	
-	8	42	
Stor	5	26	
Trivsel arbetsplats			
Lite			100% (19)
-			
-	3	16	
Varken eller	1	5	
-	3	16	
-	7	37	
Mycket väl	4	21	
Trivsel yrkesval			
Varken lite eller mycket	1	5	100% (19)
-	5	26	
-	6	32	
Mycket väl	7	37	

Bilaga 3 - Skattning om Vänsterpartiet

Utsträckning lärare anser V vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. saklighet

	Inte alls	.	.	Varken eller	.	.	Mycket	Medel- värde
Skilda uppfattningar	19							1
Saklig och allsidig	18	1						1,05
Personliga ställningstaganden	18	1						1,05

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0. N = 19.

Utsträckning lärare anser V vara problematiskt att undervisa om i relation till bl.a. svensk kultur

	Inte alls	.	.	Varken eller	.	.	Mycket	Medel- värde (n)
Mänskliga rättigheter & Demokrati	19							1 (19)
Kristen tradition	17	1			1			1,26 (19)
Främlingsfientlighet	19							1 (19)
Kulturell mångfald	18	1						1,05 (19)
Kulturell mötesplats	19							1 (19)
Svensk kultur	17	1						1,06 (18)
Internationell solidaritet	18							1 (18)

Tabellkommentar: 1 = inte alls, 7 = mycket, Varken eller = 0.